

Predmet C-713/22

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

21. studenoga 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

3. studenoga 2022.

Žalitelj:

LivaNova plc

Druge stranke u žalbenom postupku:

Ministero dell'Economia e delle Finanze

Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare

Presidenza del Consiglio dei ministri

Predmet glavnog postupka

Društva kapitala – Djelomična podjela – Šteta u okolišu – Solidarnost

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Pitanje se odnosi na izraz „prijedlog uvjeta podjele ne dodjeljuje pasivu” iz članka 3. Šeste direktive Vijeća 82/891/EEZ od 17. prosinca 1982. koji treba uzeti u obzir kao parametar za ispitivanje izraza „pasiva za koju se iz prijedloga uvjeta podjele ne može utvrditi kojem se društvu dodjeljuje” koji se navodi u članku 2506.a talijanskog Codicea civile (Građanski zakonik) kako bi se utvrdila solidarna odgovornost prijamnog trgovačkog društva u postupku djelomične podjele.

Prethodno pitanje

„Protivi li se članku 3. Šeste direktive [82/891/EEZ] koji se primjenjuje (članak 22.) i na podjelu osnivanjem novih trgovačkih društava, u dijelu u kojem se utvrđuje da (a) ‚[a]ko prijedlog uvjeta podjele ne dodjeljuje pasivu, i ako tumačenje tih uvjeta ne omogućava donošenje odluke o dodjeli pasive, svako od prijavnih trgovačkih društava je solidarno odgovorno‘ i da (b) ‚[d]ržave članice mogu predvidjeti da takva solidarna odgovornost bude ograničena na neto aktivu dodijeljenu svakom trgovačkom društvu‘, tumačenje pravila nacionalnog prava kao što je članak 2506.a treći stavak Građanskog zakonika kojim se smatra da se solidarna odgovornost prijavnog trgovačkog društva, kao ‚pasiva‘ koja nije dodijeljena prijedlogom uvjeta, osim na obveze koje su već utvrđene, odnosi i na i. obveze koje se mogu utvrditi na temelju štetnih posljedica koje su nastale nakon podjele, a koje proizlaze iz ponašanja (činjenja ili propuštanja) koja su se dogodila prije same podjele ili ii. naknadnih ponašanja koja proizlaze iz tih posljedica, koja predstavljaju trajnu povredu i dovode do štete u okolišu i čiji se učinci još ne mogu u potpunosti utvrditi u trenutku podjele?“

Navedene odredbe prava Unije

Članak 3. Šeste direktive Vijeća 82/891/EEZ od 17. prosinca 1982. na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora, koja se odnosi na podjelu dioničkih društava.

Navedene nacionalne odredbe

Članci 2506.a i 2506.c Građanskog zakonika.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Društvo Snia s.p.a. podnijelo je Tribunaleu di Milano (Sud u Milanu, Italija) tužbu protiv društva Sorin s.p.a., sada društva LivaNova PLC, i tuženih tijela javne uprave, kojom je tražilo da se utvrdi zajednička solidarna odgovornost društva Sorin za sva dugovanja povezana s troškovima sanacije i štetom u okolišu koja se mogu pripisati odgovornostima društva Snia koje je to društvo imalo prije podjele društva provedene 13. svibnja 2003. s učinkom od 2. siječnja 2004., što je podjela u kojoj je društvo LivaNova bilo prijavno trgovačko društvo.
- 2 Zahtjev za utvrđenje bio je povezan s velikim iznosima naknade štete koje je Ministero dell’ambiente (Ministarstvo okoliša, Italija) tužbom zahtijevao od društva Snia u vezi s djelatnošću proizvodnje i stavljanja na tržište kemijskih proizvoda koja se posredstvom društava kćeri Caffaro i Caffaro Chimica obavljala na trima industrijskim lokacijama (Brescia, Torviscosa i Colleferro). Taj zahtjev za utvrđenje temeljio se na članku 2504.i Građanskog zakonika, u verziji koja je tada bila na snazi, s obzirom na to da je društvo Snia smatralo da je postupak

podjele doveo do osnivanja novog društva Sorin prije nego što su se tom društvu prenijeli svi udjeli u biomedicinskom sektoru.

- 3 Društvo Snia tvrdilo je da odgovornost društva Sorin treba smatrati neograničenom zato što troškove sanacije i štetu u okolišu, ako se utvrde, treba smatrati pasivom za koju se iz prijedloga uvjeta podjele ne može utvrditi kojem se društvu dodjeljuje.
- 4 Tužena upravna tijela tražila su da se društvu Sorin naloži da solidarno s društvom Snia nadoknadi štetu. Tribunale di Milano (Sud u Milanu) odbio je sve zahtjeve koje su istaknula tijela javne uprave. Presudu su žalbom pobijala ministarstva i Presidenza del Consiglio dei ministri (Predsjedništvo Vijeća ministara, Italija).
- 5 Nepravomoćnom presudom iz 2019. Corte d'appello di Milano (Žalbeni sud u Milanu, Italija) utvrdio je zajedničku odgovornost društava Snia i Sorin zbog toga što nisu provedene mjere otklanjanja štete u okolišu u vezi s trima lokacijama o kojima je riječ. Taj sud utvrdio je odgovornost društva Sorin jer su dugovanja koja su proizlazila iz troškova sanacije i štete u okolišu predstavljala pasivu društva Snia koja je bila poznata, ali za koju se iz prijedloga uvjeta podjele nije moglo utvrditi kojem se društvu dodjeljuje. Smatrao je da zakonodavni okvir koji treba uzeti u obzir ne bi trebala biti stara verzija članka 2504.g trećeg stavka Građanskog zakonika, nego novi članak 2506.a treći stavak Građanskog zakonika koji proizlazi iz reforme prava društava (Decreto legislativo, n. 6 del 2003 (Zakonodavna uredba br. 6 iz 2003.)) jer je postupak podjele formalno počeo proizvoditi učinke od 2. siječnja 2004., što je datum na koji je ta radnja upisana u registar trgovačkih društava. Stoga je taj sud potvrdio stvarno postojanje uzročne veze između djelatnosti koju obavljaju društvo Snia i s njime povezana društva te onečišćenja područja i stoga odgovornosti društva Snia kao vlasnika područja i postrojenjâ, izravnog upravitelja i društva na čelu grupe društava kćeri koja su stečena tijekom godina, kao i solidarnu odgovornost društva Sorin samo u pogledu aktive prenesene u skladu sa sustavom koji se temeljio na novom članku 2506.a trećem stavku Građanskog zakonika.
- 6 Pravomoćnom presudom iz 2021. (u daljnjem tekstu: pobijana presuda) Corte d'appello di Milano (Žalbeni sud u Milanu) naložio je društvu LivaNova PLC, nekadašnjem društvu Sorin s.p.a., da do granice vrijednosti aktive prenesene podjelom društva nadoknadi troškove povezane s primarnim i kompenzacijskim otklanjanjem štete u okolišu koju su svojom djelatnošću na trima prethodno navedenim lokacijama prouzročila društva koja su dio grupe Snia, pri čemu je utvrdio da ti troškovi ukupno iznose 453 587 327,48 eura. Društvo LivaNova podnijelo je žalbu u kasacijskom postupku.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 7 Žalitelj u kasacijskom postupku poziva se na povredu članaka 2506.a i 2506.c Građanskog zakonika zbog toga što su se društvu Sorin pogrešno pripisale i štete koje proizlaze iz ponašanja (propuštanja ili činjenja) koja su se dogodila nakon

podjele, što se protivi vremenskom ograničenju koje se zakonodavstvom određuje u odnosu na „pasivu” ili „dugovanja” koja su već postojala u trenutku same podjele. Žalitelj prigovora da u pobijanoj presudi nije istaknuta razlika u području primjene koja postoji između različitih uređenja, s obzirom na to da se članak 2506.a Građanskog zakonika odnosi na „pasivu”, dok se članak 2506.c, suprotno tomu, odnosi na nepodmirena „dugovanja”.

- 8 Prema žaliteljevu mišljenju, razlika između pojmova trebala je dovesti do toga da se u (računovodstveni) pojam „dugovanja” uključe samo utvrđene obveze čije postojanje nije sporno, s određenim dospijecem i iznosom, koji se ne može zamijeniti s „rezervama” za rizike, troškovima i „obvezama”, s obzirom na to da su ti elementi, koji predstavljaju upravo „pasivu”, relevantni samo u različite svrhe članka 2506.a Građanskog zakonika. Žalitelj tvrdi da se njemu kao prijammom trgovačkom društvu u postupku podjele, u skladu s člankom 2506.a Građanskog zakonika, ne mogu pripisati štete koje proizlaze iz ponašanja (propuštanja ili činjenja) koja su se dogodila nakon podjele jer se to protivi vremenskom ograničenju koje se zakonodavstvom određuje u odnosu na „pasivu” ili „dugovanja” koja su već postojala u trenutku same podjele.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 9 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, potrebno je provjeriti je li tumačenje nacionalnog pravnog pravila (članka 2506.a Građanskog zakonika) u skladu s pravom Europske unije, a osobito sa Šestom direktivom 82/891/EEZ. Zbog toga se čini da je Sudu Europske unije potrebno uputiti zahtjev za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. UFEU-a.
- 10 Konkretno, postavljeno pitanje odnosi se na izraz „prijedlog uvjeta podjele ne dodjeljuje pasivu” iz članka 3. Šeste direktive 82/891/EEZ koji treba uzeti u obzir kao parametar za ispitivanje izraza „pasiva za koju se iz prijedloga uvjeta podjele ne može utvrditi kojem se društvu dodjeljuje” iz članka 2506.a talijanskog Građanskog zakonika kako bi se utvrdila solidarna odgovornost prijammog trgovačkog društva u postupku djelomične podjele.
- 11 Najprije valja napomenuti da je Corte d’appello di Milano (Žalbeni sud u Milanu) u činjeničnom pogledu utvrdio da postoji uzročna veza između djelatnosti koju obavljaju društvo Snia i s njime povezana društva i onečišćenja područja o kojima je riječ.
- 12 Konkretno, utvrđena je odgovornost društva Snia kao vlasnika područja i postrojenjâ, izravnog upravitelja i društva na čelu grupe društava kćeri koja su stečena tijekom vremena za intenzivnu djelatnost iskorištavanja okoliša koja je na trima lokacijama trajala gotovo jedno stoljeće, što je imalo ozbiljne posljedice u obliku zagađenja i onečišćenja. Samo društvo Snia priznalo je tu odgovornost. U pobijanoj presudi naglašava se da su „činjenice i okolnosti iz kojih je proizašla odgovornost društva Snia [...] sigurno kronološki prethodile 13. svibnju 2003.” jer one proizlaze iz posebno navedenih dokumentiranih dokaza koje su dostavila

tijela samog društva. Navedena odgovornost odnosi se na štetne posljedice trajne povrede koje se mogu pogoršati s vremenom.

- 13 Žalitelj je tvrdio da su društvu Sorin (danas društvo LivaNova), kao prijamnom trgovačkom društvu u postupku podjele, nezakonito pripisana i pogoršanja štete do kojih je došlo nakon podjele.
- 14 Corte suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud, Italija) napominje da je ta tvrdnja pristrana i da u svakom slučaju nije odgovarajuća, s obzirom na to da pogoršanje upućuje na posljedice trajne povrede koja se ipak uvijek može pripisati odgovornosti trgovačkog društva koje se dijeli za ponašanja koja su prethodila podjeli. U tom je smislu relevantna okolnost da je nastavak ponašanja (činjenja ili čak samo propuštanja) društva Snia nakon siječnja 2004. jasno opisan u pobijanoj presudi kao običan tijek prethodnog ponašanja koje se provodilo godinama.
- 15 U svrhe primarnog, dopunskog i kompenzacijskog otklanjanja, u tom je pogledu presudom određena šteta na temelju utvrđene pretpostavke da onečišćenje svih područja ukazuje na postojanje uzročne veze koja se izravno ili neizravno može pripisati djelatnosti društva Snia, neovisno o tijeku ponašanja nakon siječnja 2004. Za sva područja postoji uzročna veza između posebne industrijske djelatnosti koju su obavljala društva koja su dio grupe Snia i zagađenja prisutnih na licu mjesta. Valja dodati da je ta veza određena u skladu sa zakonodavstvom Unije u području štete u okolišu iz Obavijesti 2021/C, 118/01, od 7. travnja 2021. U toj se obavijesti, s obzirom na presudu Suda u predmetu C-378/08, „[k]ad je riječ o uzročnoj vezi”, ističe da je, ako je tako navedeno u zakonodavstvu države članice, „za utvrđivanje veze dostatna pretpostavka koja se temelji na uvjerljivim dokazima” kojima se može „opravdati [...] pretpostavka, kao što je činjenica da se postrojenje operatera nalazi u blizini utvrđenog onečišćenja te da postoji veza između utvrđenih onečišćivača i tvari koje operater upotrebljava u vezi sa svojim djelatnostima”. Upravo to proizlazi iz pobijane presude.

– *Problem prava društava*

- 16 Žalitelj tvrdi da se njemu kao prijamnom trgovačkom društvu u postupku podjele, u skladu s člankom 2506.a Građanskog zakonika, ne mogu pripisati štete koje proizlaze iz ponašanja (propuštanja ili činjenja) koja su se dogodila nakon podjele jer se to protivi vremenskom ograničenju koje se zakonodavstvom određuje u odnosu na „pasivu” ili „dugovanja” koja su već postojala u trenutku same podjele (vidjeti argumente iznesene u točkama 7. i 8. ovog sažetka zahtjeva).
- 17 Kad je riječ o navodnoj potrebi da se, također za potrebe solidarne odgovornosti, napravi razlika između dugovanja i pasive u smislu da se pravno pravilo tumači na način da se njime solidarnost prijamnog trgovačkog društva nastoji povezati samo s pasivom koja je već određena prije postupka podjele, Corte suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud) daje niječan odgovor na temelju pravila nacionalnog prava. U drukčijoj tvrdnji društva LivaNova ne uzima se u obzir obrazloženje na temelju kojeg je Corte d'appello di Milano (Žalbeni sud u

Milanu) utvrdio postojanje uzročne veze između djelatnosti koje se mogu pripisati društvu Snia i društvima koja su s vremenom postala povezana s njime te onečišćenja svih triju područja o kojima je riječ.

- 18 Kad je riječ o podjeli društva, za potrebe moguće solidarnosti, dugovanje povezano s naknadnom štete nastalo je prije podjele jer je šteta nedvojbeno obuhvaćena širim pojmom („pasiva”) koji je talijanski zakonodavac upotrijebio u članku 2506.a Građanskog zakonika. Navedeni pojam ne podrazumijeva nijedno prethodno određeno kvalitativno obilježje za potrebe mogućeg pripisivanja pasivi jer pasivu mogu činiti i dugovanja, pa čak i dugovanja koja su neovisna od imovine koja se dijeli.
- 19 Stoga je za potrebe tumačenja pravila nacionalnog prava odlučujuće to da je sud koji odlučuje o meritumu na teret društva Snia utvrdio da je ponašanje koje je dovelo do štete u okolišu prethodilo podjeli. To ponašanje određuje područje odgovornosti za naknadu štete za odgovarajuću trajnu povredu. Relevantna činjenica može se sastojati od povrede bilo kojeg zahtjeva koji se odnosi na ljudsku aktivnost iz koje može proizaći promjena ili znatno pogoršanje stanja u okolišu i koji se temelji na svim pravilima prava, među kojima su zasigurno pravila koja se odnose na izvanugovorno građanskopravno nezakonito postupanje i pravila koja se odnose na odgovornost koja proizlazi iz obavljanja opasnih djelatnosti. Naime, sam pojam štete u okolišu u talijanskom pravu obuhvaća sve posljedice utvrđenih činjenica, od trajnog gubitka (povezanog s uništenjem) ili pogoršanja stanja (ili pogoršanja kvalitete) nekog okolišnog resursa sve do promjene okolišnog dobra kao takvog, koja se odnosi na trajnu promjenu ekološke, biološke i sociološke ravnoteže područja s vidljivom izmjenom prethodne strukture.
- 20 Sud koji je uputio zahtjev smatra da to tumačenje pravila nacionalnog prava ima prednost također s obzirom na svrhu zaštite vjerovnika na kojoj se to pravilo temelji.
- 21 Osim toga, presudom od 30. siječnja 2020. [Cicenia i dr., C-394/18], prilikom ispitivanja pitanja zaštite interesa vjerovnikâ društva koje se dijeli za potrebe tužbe radi pobijanja pravnih radnji dužnika, s obzirom na podjele društava s ograničenom odgovornošću, sam Sud Europske unije izričito je priznao da se Šestom direktivom 82/891/EEZ, u skladu s uvodnom izjavom 8., nalaže da „[...] vjerovnici, uključujući i držatelje zadužnice te osobe koje imaju druge tražbine u vezi društava koja su uključena u podjelu, moraju biti zaštićeni kako podjela ne bi negativno utjecala na njihove interese”. Stoga svakim tumačenjem povezanih pravnih pravila treba osigurati pravnu sigurnost u pogledu odnosa između trgovačkih društava koja su uključena u podjelu te između njih i trećih strana.
- 22 Tumačenje članka 2506.a Građanskog zakonika podrazumijeva usklađeno tumačenje odgovarajuće formule koja obilježava Šestu direktivu 82/891/EEZ i koja je relevantna *pro tempore* u odnosu na činjenice utvrđene u predmetu.

- 23 Naime, članak 3. Šeste direktive 82/891/EEZ, koji se primjenjuje i na podjelu osnivanjem novih trgovačkih društava (članak 22.) sadržava pravilo da „[a]ko prijedlog uvjeta podjele ne dodjeljuje pasivu, i ako tumačenje tih uvjeta ne omogućava donošenje odluke o dodjeli pasive, svako od prijavnih trgovačkih društava je solidarno odgovorno. Države članice mogu predvidjeti da takva solidarna odgovornost bude ograničena na neto aktivu dodijeljenu svakom trgovačkom društvu”. To se pravno pravilo temelji u biti na konceptu sličnom onom koji je naknadno prenesen u nacionalno pravno pravilo: „pasiva koja se ne dodjeljuje prijedlogom uvjeta podjele”. Bitna istovjetnost teksta nalaže ovom Corteu suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud), kao sudu koji odlučuje u posljednjem stupnju, da u skladu s člankom 267. UFEU-a uputi zahtjev za prethodnu odluku Sudu Europske unije kako bi provjerio postoje li u Direktivi prepreke za tumačenje u vezi s prethodno navedenim tumačenjem nacionalnog pravnog pravila.
- 24 S obzirom na osobitu važnost predmeta postupka, također s financijskog aspekta, traži se da Sud razmotri pitanje u hitnom postupku.

RADNI DOKUMENT